

STA: OVSE je danes v mnogo boljši kondiciji - intervju© Predsedujoči OVSE dr. Dimitrij Rupel

---

"Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) je danes v mnogo boljši kondiciji, kot je bila, ko jo je v upravljanje dobila Slovenija. Rešena so vprašanja generalnega sekretarja, proračuna, lestvic prispevkov. Učinkovitejši, uspešnejši pri predsedovanju organizaciji ne bi mogli biti in pred ministrskim zasedanjem OVSE ni skrbi," je v pogovoru za STA pred zasedanjem, ki bo 5. in 6. decembra v Ljubljani, dejal predsedujoči OVSE, slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel.

Usklajevanja dokumentov, ki naj bi jih ministri sprejeli v Ljubljani, poteka dobro. Glede možnosti sprejetja sklepne deklaracije Rupel sicer ni želel napovedovati izida, dejal pa je, da je po sredinem pogovoru z ruskim zunanjim ministrom Sergejem Lavrovom o t.i. zavezah iz Carigrada zmeren optimist.

Prav omenjeno vprašanje je bilo lani na zasedanju v Sofiji eden od vzrokov, da sklepna deklaracija ni bila sprejeta. Washington je namreč vztrajal, da mora deklaracija vsebovati omembo teh zavez, ki govorijo o omejevanju vojaške navzočnosti v Evropi (posebej glede umika ruskih sil iz Moldavije in Gruzije), Moskva pa je to zavrnila.

Po nekaterih pričakovanjih naj bi bilo zasedanje v Ljubljani v znamenju načrtovanih reform organizacije. Rupel je pojasnil, da bo verjetneje "nekje vmes" med tistimi, ki so želeli, da bi bilo to zasedanje reforme, in tistimi, ki so bili za zasedanje kontinuitete. Za reforme si je sicer posebej prizadevala Rusija, ki med drugim podpira zamisel, da bi OVSE postal polnokrvna mednarodna organizacija, medtem ko so ZDA do reform, vključno s slednjim predlogom, bolj zadržane.

"Večjih prebojev ne bo, bomo pa naredili časovni načrt, kako naj se organizacija spreminja. S tem se strinjajo tako Rusija kot ZDA in Evropska unija," pravi Rupel. Po njegovih napovedih bo verjetno prišlo do premikov v smeri zavarovanja diplomatskih privilegijev in imunitet osebja OVSE, ne verjame pa, da bi OVSE uspeli formalizirati do te mere, da bi postal mednarodna organizacija v polnem pomenu: "Torej bomo ostali fleksibilni in nekoliko ustvarjalno neurejeni".

Kaže, da bo sprejeta tudi odločitev za večjo transparentnost odločanja v organizaciji. Odločanje s konsenzom bo sicer ostalo, a država, ki bo hotela uporabiti veto, bo morala to dobro utemeljiti. "Tako ne bo več tega, da bi neka država iz ozadja skrivaj minirala kakšno akcijo," pojasnjuje predsedujoči OVSE.

Ostale reforme bodo verjetno še malo počakale, pravi Rupel, ki je OVSE primerjal s prekooceansko ladjo: "Preden prekoceanka spremeni smer, traja nekaj časa. Upam pa, da smo se letos izognili ledeni gori in da naša organizacija ne bo doživela usode Titanika ne letos niti v prihodnjih letih."

Minister je prepričan, da je OVSE danes v precej boljšem stanju, kot ob slovenskem prevzemu predsedovanja. Res pa je tudi, da bi "o problemih bi lahko govorili dolge ure", je dodal. Pri tem je omenil območje Srednje Azije in posebej Uzbekistana, v določeni meri pa tudi Kavkaz. Kar zadeva Srednjo Azijo, je sicer vnovič izrazil zadovoljstvo nad uspešnim posredovanjem OVSE ob letošnjem izbruhu hude politične krize v Kirgizistanu.

"Kirgizistan je bil neke vrste naš uspeh, kot tudi Ukrajina. Menim, da je saldo angažiranja OVSE pozitiven. Ni revolucionaren, je pa pozitiven. Sam sem celo vesel, da je pozitiven in ne revolucionaren, ker za izvoz revolucij v OVSE ni nobenih resnih pogojev," je dejal Rupel. Moskva sicer obtožuje Washington, da izkorišča OVSE za svoje interese širjenja svobode in demokracije po svetu ter da je stal za t.i. barvnimi revolucijami.

Rusija je bila zelo kritična tudi do samega OVSE, češ da se preveč ukvarja s t.i. človekovo dimenzijo na račun varnostne in ekonomske ter da uporablja dvojna merila, npr. pri opazovanju volitev. Rupel je potrdil, da je bilo največ razhajanj med sodelujočimi državami prav glede človekove razsežnosti, med drugim vloge Urada za demokratične ustanove in človekove pravice. Povsem drugače kot Rusija na ta vprašanja gledajo npr. ZDA in EU, ki velik pomen pripisujejo prav dejavnostim iz te razsežnosti.

Rupel, kot pravi, po eni strani zelo dobro razume ZDA, ki imajo v zvezi z OVSE "posebne spomine in pričakovanja, predvsem v zvezi z napredovanjem demokracije čim dlje proti vzhodu", na drugi pa razume tudi Rusijo, ki ima bolj konservativen pogled in ki se ji zdi najpomembnejša stabilnost, torej ravnotežje sil.

Glede očitkov na račun opazovanja volitev je sicer Rupel spomnil, da "je prav iz smeri SND" prišla zamisel o tem, da bi OVSE pomagal pri volitvah. "To ni ideja, ki bi si jo OVSE sam izmislil in svoje kriterije vsiljeval posameznim udeleženkam v organizaciji," je opozoril. Vseeno je po njegovih besedah do določenega napredka pri poskusih zблиževanja pogledov prišlo, npr. ko so na volitve v Azerbajdžanu prišli tudi opazovalci iz SND.

Sicer pa Rupel meni, da je očitek o dvojnih merilih pravzaprav hkrati ustrezen in neustrezen. "V resnici so dvojna merila pravzaprav potrebna. Ne moremo presojati volitev v Kirgizistanu ali Azerbajdžanu z enakimi merili kot volitev v Sloveniji ali Avstriji. Demokratični procesi v Avstriji, Franciji ali Veliki Britaniji imajo bistveno večjo tradicijo, v Sloveniji že manjšo, na območju bivše Sovjetske zveze in še posebej v prej omenjenih državah pa so te izkušnje - pa ne po volji politike, ampak zaradi stopnje razvoja - drugačne in najbrž jih je potrebno opisovati z vsaj delno modificiranimi merili," pravi Rupel.

Pred prevzemom predsedovanja OVSE so nekateri menili, da bi si lahko Slovenija pri krmarjenju med različnimi interesi v času predsedovanja poslabšala odnose z nekaterimi državami, s čimer pa se minister ne strinja. Na vprašanje, kako je predsedovanje vplivalo na dvostranske odnose Ljubljane z Washingtonom in Moskvo, je odgovoril, da so se odnosi zaradi OVSE pravzaprav izboljšali.

"Kar je bilo novo v preteklem letu, je to, da smo imeli več stikov in boljši dostop kot kdajkoli v preteklosti, kar je povratno navsezadnje pomembno tudi za dvostranske odnose," je pojasnil. "Da bi se zaradi samega predsedovanja OVSE komu zamerili, bi težko rekel, saj smo vedno poslušali obe strani in imeli zelo uravnotežen pristop," je dodal.

Belgiji kot naslednji predsedujoči OVSE je Rupel zaželel, da "bi imela vsaj toliko sreče, kot smo je imeli mi". Sicer pa meni, da bo v prihodnje verjetno OVSE potrebno "obnoviti", in to predvsem vsebinsko. "Proces združevanja Vzhoda in Zahoda je praktično končan, pred nami pa so novi izzivi, denimo dialog kultur, civilizacij. To utegne biti zanimiv izziv za naše naslednike, ni pa rečeno, da bo na jedilniku že prihodnje leto," je v pogovoru za STA še menil predsedujoči OVSE Rupel.